

JUDr. Petr Čech, LL.M., Ph.D.
Katedra obchodního práva PF UK

Posudek k diplomové práci Veroniky Stratilové na téma
„Započtení mimo vzájemnost (compensatio ex personae tertii) v obchodněprávních vztazích“

Rozsah práce: 88 tiskových stran
Datum odevzdání práce: 11. března 2024

1. Aktuálnost (novost) tématu

Diplomantka zvolila tradiční téma, jehož úpravu ovšem pozměnila rekonstrukce civilního práva a s nímž se v tuzemském prostředí dosud pojí významné nejasnosti. Jeho aktuálnost narůstá také s průběžným rozvojem judikatury. Je proto potřebné a užitečné téma dále zpracovávat.

2. Náročnost tématu (teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování, použité metody)

Téma lze hodnotit jako středně náročné. Váže se k němu sice řada odborných pramenů, ty však zdaleka nenabízejí jednotné a spolehlivé odpovědi na řadu otázek, s nimiž se teorie i praxe potýká a jimž diplomantka v práci věnuje pozornost, a také zdaleka nezohledňují všechna stěžejní rozhodnutí Nejvyššího soudu, zvláště z poslední doby. Diplomantka se tak v řadě ohledů musela zorientovat na vlastní pěst. Zvládnutí tématu se navíc neobešlo bez potřebného přesahu do širších souvislostí obecně civilistických, což dále zvyšovalo nároky na přípravu i zpracování tématu. Nemluvě o nutné reflexi zdrojů cizojazyčných, které se týkají zvláště nadnárodních kodifikačních projektů, na něž diplomantka v práci obsáhle odkazuje a argumentačně je využívá.

3. Kritéria hodnocení práce

A. Splnění cíle práce

Diplomantka si vytkla cíl najít odpověď na otázku, zda lze z analýzy situací, ve kterých zákon připustil zápočet mimo vzájemnost, dovodit možnost takového zápočtu i v případech, na něž zákonodárce výslovně nepamatoval. Svého cíle dosahuje. Práce věrně mapuje stěžejní relevantní zdroje, které tuzemské prostředí nabízí, ať literární či judikatorní, doplňuje je o vybrané prameny zahraniční, zvláště pokud jde o hlavní evropské nadnárodní kodifikační projekty, kriticky je vyhodnocuje a nabízí vlastní syntézu, promyšlenou a důkladně argumentačně podloženou.

B. Samostatnost při zpracování tématu

Autenticita předloženého díla je evidentní. Nepochybují o tom, že je výsledkem diplomantčiny samostatné práce.

C. Logická stavba práce

Struktura práce je přehledná a logická. Úvod vymezuje cíl práce a představuje její osnovu, závěr rekapituluje, resp. nabízí hlavní zjištění, k nimž diplomantka dospívá. Práce postupuje od obecného ke zvláštnímu. Diplomantka nejprve před závorku vytká otázku splatnosti, resp. vymahatelnosti aktivní pohledávky coby nezbytný předpoklad zápočtu i východisko pro další části práce. Následně podrobně mapuje zákonem výslovně připuštěné či judikatorně dovozené případy nevzájemné kompenzace (a pojednává ve vztahu k nim o řadě otázek, na jejichž řešení v teorii nepadají jednotu názoru). Na podkladě takové analýzy poté činí závěry

k situacím, pro které zákonodárce ani judikatura takovou kompenzací dosud nepředvídají. K přehlednosti práce přispívá, že rovněž jednotlivé kapitoly diplomantka uvozuje stručným nástinem obsahu, hlavně ale zakončuje dílčím shrnutím.

D. Práce s literaturou (využití cizojazyčné literatury) včetně citací

Přehled použité literatury zahrnuje stěžejní relevantní dostupné prameny tuzemské, zvláště pojí-li se k právu nyní platnému a účinnému. Oceňuji, že diplomantka zohlednila i zdroje, které se váží k předchozím úpravám na našem území, ale také vybrané nadnárodní kodifikační projekty a několik zahraničních děl, která o nich pojednávají. Vyčerpávajícím způsobem diplomantka zmapovala a v práci promítla existující judikaturu. V přehledu nepostrádám jediné rozhodnutí, které ve vztahu k tématu stálo za pozornost a zmínku. Obsahově i formálně vzorná (a důsledná) je také diplomantčina práce se zdroji v bohatém poznámkovém aparátu.

E. Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)

Hloubka diplomantčiny analýzy naplňuje standardy odborné práce, a to prakticky napříč celým obsahem předloženého díla. Diplomantka vždy důsledně, komplexně a korektně mapuje stav vědění a odborné diskuse k posuzovaným tématům a nejasnostem, kriticky jej vyhodnocuje a doplňuje o vlastní pohled. Činí tak přitom vždy na základě přesvědčivé argumentace a podrobného vypořádání se s oponentními stanovisky. S jejími stěžejními závěry se (až na úplné výjimky – viz níže) i ztotožňuji.

F. Úprava práce (text, grafy, tabulky)

Formální úroveň práce je standardní.

G. Jazyková a stylistická úroveň

Práce vykazuje vysokou slohovou i jazykovou úroveň. Zaznamenal jsem jen dosti drobných překlepů, zpravidla v nesprávných tvarech slov v jejich úplném závěru (chybné či přebývající poslední písmeno). Práci by myslím prospělo podrobit ji před odevzdáním ještě jedné (odpočaté) finální jazykové korektuře.

4. Případná další vyjádření k práci

Pochybuji o přesnosti, správnosti či úplnosti některých diplomantčiny závěrů nebo formulací. Na str. 6 např. diplomantka tvrdí, že zánikem dluhu získává dlužník „majetkovou protihodnotu“. Z několika míst práce (např. v poznámce pod čarou č. 41 na str. 12) by mohlo plynout, že promlčení pohledávky diplomantka spojuje až se vznesením námitky promlčení dlužníkem. Nejsem si jist ani diplomantčiny závěrem na str. 15 o tom, že závisí-li splatnost na vůli věřitele, je (již tím) stanovena v jeho prospěch. Na počátku kapitoly 4 na str. 17 pojednává diplomantka o zásadní solidaritě společných dluhů podnikatelů, následně však uvádí příklady, v nichž vesměs nepůjde o dluhy „podnikatelů“ (jednání zakladatelů obchodní korporace před jejím vznikem či ručení členů obchodní korporace za její dluhy). Na str. 22 v druhém odstavci shora zmiňuje společnou pohledávku, z kontextu je nicméně patrné, že mělo jít o společný dluh. Diplomantčina myšlenka konverze nadlimitního zápočtu solidárně zavázaného dlužníka na závazek k plnění třetí osoby (na str. 25) je zajímavá, v praxi nicméně dle mého ztroskotá na nedostatku vůle započítavajícího k takovému závazku, a to byť i jen k jeho přimluvě. Podporuji diplomantčino stanovisko k právu spoludlužníka započíst proti následnému postihu plnivšího solidárně zavázaného pohledávku, kterou mohl započíst proti původnímu věřiteli (kapitola 4.4.5. od str. 27). Škoda jen, že na jejich podporu diplomantka více nevytěžila závěry Nejvyššího soudu k soluční substituci, které rozebírá (a argumentačně využívá) v dalších částech práce. Dle mého jde o obdobnou situaci – změna v osobě věřitele

bez přičinění dlužníka, která by neměla zhoršit jeho postavení a zbavit jej námitky proti původnímu dluhu. S ohledem na princip spravedlnosti *cesse* ustáleně dovozují, že dobou postoupení v § 1884 odst. 1 ObčZ je nutno rozumět teprve okamžik, v němž se postoupení stane účinným vůči dlužníku. Diplomantce nicméně nevytýkám závěr opačný (na str. 50), zvláště má-li pro něj obhajitelné argumenty. Na počátku kapitoly 5.7.1. na str. 52 diplomantka pojednává o oznámení, jež musí dlužník učinit postupníkovi ve vztahu k pohledávkám, které má za postupitelem a zamýšlí mimo vzájemnost postupníkovi započíst. V dalších odstavcích nicméně řeší náležitosti oznámení, jež musí postupitel učinit dlužníku, aby se vůči němu postoupení stalo účinným. V kapitole 5.7.5. na str. 59 a 60 diplomantka (správně) připouští, aby dlužník současně učinil takové oznámení i započít. Dle mého by plně postačil i jen zápočet samotný. V kapitole 7 (od str. 70) diplomantka kriticky komentuje závěry rozhodnutí Nejvyššího soudu k absenci ručitelova oprávnění použít ke své obraně dlužníkovu námitku započtení. Správně poukazuje na svízelné postavení ručitele i nesystematičnost takového řešení v kontextu zbylé úpravy i judikatury. Neprávem přitom ale, myslím, pomíjí, že ještě ve svízelnějším postavení se ve světle kritizovaného rozhodnutí ocitá dlužník, jehož Nejvyšší soud svým závěrem zbavil možnosti započíst mimo vzájemnost plnivšímu ručiteli, co mohl započíst proti věřiteli, dokud dluh nesplnil ručitel. Právě ve vztahu k takovému dlužníku se tím spíše projeví hodnotový rozpor, na který diplomantka přílehlavě upozorňuje, třeba opět v komparaci s tím, jak týž soud (dokonce zcela mimo text zákona) dlužníka ochránil při plně srovnatelné situaci změny věřitele následkem soluční substituce. Ocením, kdyby diplomantka mohla uváděná tvrzení či témata upřesnit, resp. znovu otevřít během ústní obhajoby.

5. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Výše ad 4.

6. Doporučení / nedoporučení práce k obhajobě a navržený klasifikační stupeň

Vzdor několika dílčím výhradám, jež shora zmiňuji, práci celkově hodnotím jako nesmírně zdařilé dílo na vysoké odborné úrovni, jež je nejenže způsobil obhajoby i obhajitelné, ale zasluhuje i další odbornou pozornost. Úměrně tomu navrhuji klasifikovat je stupněm výborně.

V Praze dne 11. května 2024

JUDr. Petr Čech, LL.M., Ph.D.